Divan Şiiri (Gazel - Kaside - Şarkı)

1. Bu şehr-i Sitanbul ki bî-misl ü behâdır
Bir sengine yek-pâre Acem mülkü fedâdır

Bir gevher-i yektâdır iki bahr arasında
Hurşîd-i cihân-tab ile tartılsa sezâdır

Altında mı üstünde midir cennet-i âlâ
El-hak bu ne hâlet bu ne hoş âb u havâdır

Bu dizeler bir kasidenin hangi bölümünden alınmış olabilir?

A) teşbib (nesib) B) tegazzül C) methiye D) taç E) dua

2. Özellikle Azerbaycan sahasının, bazı edebiyat otoritelerince de Türk edebiyatının en büyük şairi, dünya edebiyatının da en büyük lirik şairlerinden kabul edilir. Asıl adı Mehmed bin Süleyman'dır. Şairin 888/1483 yılında Bağdat yakınlarındaki Hille bucağında dünyaya geldiği sanılmaktadır. Âşıkane şiirin edebiyatımızdaki en büyük temsilcisi kabul edilir. Bütün şiirlerinde aşkı ve aşkın hâllerini coşkun bir lirizmle ifade eder. Doğduğu muhitten hiç ayrılmamış, İstanbul'a hiç gelmemiştir. Naat türünde kaleme aldığı "Su Kasidesi" oldukça meşhurdur.

Bu parçada tanıtılan divan şairi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Baki B) Nedim C) Nabi D) Fuzuli E) Nef'i

3. Aşağıdaki beyitlerden hangisi mahlas beyti olamaz?

A) Edemem terk Fuzûlî ser-i kûyun yârın
Ne kadar zulm yeri ise bana hoştur vatanım

B) Nedîmâ nâmını mümkin mi nakş ey nevk-i tîğ-i âh
Dil-i yâr adlı bir elmâsdan kıymetli taşım var

C) Süleyman yâd olundukça bile mezkûr olur muru
Süleyman hatırlandıkça anılır karıncası da

D) Bâkî-sıfat virdün elem itdün gözüm yaşını yem
Kıldun garîk-i bahr-i gam deryâlara saldun beni

E) Ey Necati, yürü sabreyle elinden ne gelir
Hûblar, cevr ü cefayı kime öğretmediler

4. Aşağıdaki beyitlerin hangisinde redif yoktur?

A) Eşi yok bir güzeli sevdi beğendi gönlüm
Kıskanır kendi gözümden yine kendi gönlüm

B) Kendi hüsnünden utanmış da kızarmış yanağı
Yüzün örtüp kapamış saçları baştan aşağı

C) Ben şehid olmadan aşkıyla mezarım kazayım
Taşımı gözlerimin kanlı yaşıyla yazayım

D) Gelsem olmaz mı huzura a benim aslanım
Ta yakından bakayım hüsnünüze hayranım

E) Bir gün olacak ben gibi nâlân olacaksın
Ettiklerine sen de peşîmân olacaksın

5. Aşağıdaki dizelerin hangisinde birden fazla kişileştirme söz konusudur?

A) Bütün cihânda gönül ışk ile olur makbûl
Kamu diyârda ehl-i hüner garib olmaz
(Bütün dünyada gönül aşk ile makbul olur; hiçbir yerde hüner sahibi insan garip ve perişan olmaz.)

B) Ey gözüm ebr-i bahârî geh yağar geh açılır
Âlem içre sencileyin kimse yeksân ağlamaz
(Ey gözüm, bahar bulutu bile gâh yağar gâh açılır; bu dünyada kimse senin gibi durmadan ağlamaz.)

C) İnledüğüm dilberâ dolâb gibi subh u şâm
Bu ki cismüm dem-be-dem yaşumla âb üstindedür
(Ey sevgili, sabah vaktinde dolap gibi inlediğim bundandır ki cismim her zaman gözyaşımdan su üstündedir.)

D) Gözümde aks-i cemâlün bahâra benzetdüm
Yaşum bahârda taşmış pınara benzetdüm
(Güzelliğinin gözümdeki aksini bahara, gözyaşımı da baharda taşmış pınara benzettim.)

E) Gerek ağla gerekse gül cihân fâriğdur ey bülbül
Kimine âteş olur gül kimine gülisitân âteş
(Gerek ağla gerekse gül ey bülbül, dünya kendi keyfindedir, aldırmaz; kimine ateş gül olur, kimine de gül bahçesi ateş.)

MEB 2018 - 2019 • Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü

6. “Dünyayı bir yana, seni bir yana koysalar yine de bana sen gereksin, ey vefasız, sen!”

Bu açıklama aşağıdaki beyitlerin hangisine aittir?

A) Dünyâyı girişmeyle esir eyledi bilmem
Câdû mıdır ol gamze-i fettân ne belâdır

B) Dâr-ı dünyâ delü gönlüm gibi virân olsa
Ne cihân olsa ne cân olsa ne hicrân olsa

C) Seni dünyâ gibi yalancı vü yüze gülici
Bilmez ol ahd ü amân derler idi gerçek imiş

D) Dünyâyı bir yana kosalar bir yana seni
Bana seni gerek seni ey bîvefâ seni

E) Minnet Hudâ'ya devlet-i dünyâ fenâ bulur
Bâkî kalur sahîfe-i âlemde adumuz

7. Aşağıdakilerden hangisi bir gazelin matla (ilk) beyti-dir?

A) Güzel görinür ırakdan görinse her nesne
Anun içün güneşi rûy-ı yâra benzetdüm

B) Mihrin görür kemâlde her gün zevâlini
Âkil felekde câh ille mağrur olur mu hiç

C) Hâlimi arz et sabâ dildâre Allah aşkına
Sûziş-i dilden haber ver yâre Allah aşkına

D) Kâkül-i ham-der-ham-ı dildârı etdin târmâr
Eyledin uşşâkı der-zencîr-i sevdâ ey sabâ

E) Göz yum cihandan aç gözünü kendü hâlüne
Sen göz yumub açınca bu dünyâ gelür gider

8. Yine bezm-i çemene lâle fürûzan geldi
Müjdeler gülşene kim vakt-i çirağan geldi
Bülbül âşüftelenip bezme gazel-hân geldi
Müjdeler gülşene kim vakt-i çirağan geldi

Bu parçanın nazım biçimi aşağıdakilerden hangisi-dir?

A) Gazel B) Kıta C) Tuyuğ D) Şarkı E) Rubai

9. Yâr ile kon beni ol yâr yeğ bilür
Biçâre andelibini gülzâr yeğ bilür
(Sevdiğimle bırakın beni, o sevgili beni iyi bilir; zavallı öksüz bülbülünü gül bahçesi iyi bilir.)

Zülf-i dırâz derdini benden sor ey tabib
Uzun gice belâsını bîmâr yeğ bilür
(Uzun saçın derdini benden sor ey hekim, uzun gecelerin belasını hasta iyi bilir.)

İzün tozın sabâ yili satar direm direm
Misk ü âbir kadrini attâr yeğ bilür
(Bahar yeli izinin tozunu dirhem dirhem satar, misk ile amberin kadrini attar iyi bilir.)

Bu dizelerde işlenen tema aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tabiat B) Ölüm C) Aşk D) Yoksulluk E) Özgürlük

10. Mazmun, bir sözün içinde gizli olan sanatlı anlamdır. Söz gelimi sevgilinin ağzı için, kalıplaşmış birer mecaz olan "abıhayat, gül, gonca ve lâl" mazmunları kullanılır. Okuyucu ağzın bunlardan hangisiyle karşılandığını dizede geçen diğer kelimelerin yardımıyla anlar.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki dizelerin hangisinde altı çizili söz mazmun değildir?

A) Servün alup elini yabanlara atdılar
B) Gamzesi oku gibi âşıkı yabana atar
C) Eşkimi ifşâ ederse ol güle bülbül nola
D) Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi
E) Gül-i ruhsâruna karşu gözümden kanlu akar su

11. 2000’li yıllarda bir şiir sergisi açılsa Türk medeniyetini, sanırız oy birliğiyle Fuzuli veya Nedim temsil ederdi. Durum böyleyken bu şiir geleneğini modern Türk düşüncesinin ilgi alanı dışında bırakmak hiç de onu küçültmez; belki sözde aydınları, aydınlanmacılığı küçültür. O hâlde geliniz “Osmanlı şiiri” deyince bir tekerleme gibi “fâilâtün, fâilâtün…” demekten vazgeçip bu şiiri tanımaya niyetlenelim. Gerçekten bu şiir, neyi anlatıyor, kimi anlatıyor, bir bakalım. Eğer sevmezsek yine sevmeyelim fakat önce onunla tanışalım. Korkmayınız, onunla tanıştığınız zaman bu dizelerle tarihin satır aralarına girecek, belki de büyük büyük dedelerinizden birine rastlayacaksınız ve "Gerçekten de bu şiir bizi anlatıyormuş." diyeceksiniz.

Bu parçada sözü edilen şiir geleneği aşağıdakilerden hangisidir?

A) Halk B) Divan C) Tanzimat D) Servetifünun E) Millî Edebiyat

